

NVE Rapport nr 27/2021

Naturfareforum – resultater, evaluering og veien videre

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat
Forfatter: Lena Bygballe og Anne Britt Leifseth
Forsidefoto: NVE

ISBN: 978-82-410-2158-9
ISSN: 1501-2832
Saksnummer: 202115729

Trykk: NVEs hustrykkeri
Opplag: 50

Sammendrag: Naturfareforum ble etablert i 2016 og er et samarbeidsforum bestående av store statsetater som arbeider med naturfare samt KS og representant for Statsforvalterne. Etter fem år, ønsker vi å utforme en tydelig strategi og handlingsplan for de neste årene. Som grunnlaget for dette arbeidet, har vi gjort en enkel evaluering som legges fram i denne rapporten, sammen med en kort oppsummering av resultater fra samarbeidet.

Emneord: Naturfareforum, naturfare, evaluering, samarbeid, resultater, statlige etater

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

oktober, 2021

Innhold

Innhold	2
Forord	4
Sammendrag	5
1 Introduksjon	6
1.1 Bakgrunn for Naturfareforum	6
1.2 Dagens organisering	6
1.3 Delprosjektene	7
1.3.1 DP1 Helhetlig risikostyring av små nedbørsfelt	7
1.3.2 DP2 Datasamordning	8
1.3.3 DP3 Kvikkleire.....	10
1.3.4 DP4 Læring fra hendelser	11
1.3.5 DP5 Finansiering av forebygging	11
2 Evaluering av Naturfareforum	12
2.1 Bakgrunn	12
2.2 Resultater fra intervjurunde	13
2.2.1 Partnernes motivasjon for å delta og forankring	13
2.2.2 Målsetning og mandat.....	14
2.2.3 Budsjett og finansiering.....	15
2.2.4 Partnersammensetning	15
2.2.5 Organisering	16
2.2.6 Aktiviteter og temaer	17
2.2.7 Det internasjonale aspektet.....	19
2.2.8 Kommunikasjon	19
2.2.9 Tidsperspektivet.....	20
2.2.10 Oppsummering	20
3 Veien videre og konklusjon	22
4 Vedlegg	23

Forord

Naturfare er sektorovergripende. Naturfare blir mer aktuell som følge av klimaendringene, noe som er slått fast enda en gang i FNs klimapanel sin ferske rapport om temaet som kom i august 2021. Samspill på tvers av sektorgrenser er nødvendig for å møte de utfordringene vi står overfor, og for å gi bedre resultater for samfunnet. Det innebærer at det vil være gevinster å hente i å samarbeide i det forebyggende arbeidet. Dette er filosofien bak samarbeidet i Naturfareforum, som startet sitt arbeid i 2016. Etter fem år i drift, ønsker vi å utforme en tydelig strategi og handlingsplan for de neste årene. Som del av grunnlaget for dette arbeidet, har vi i løpet av medio 2021 gjennomført en enkel evaluering av forumet, basert på intervjuer med deltakere i styringsgruppen. Resultatene legges fram i denne rapporten, sammen med en kort oppsummering av resultater av samarbeidet. Evalueringen er blitt gjennomført i samarbeid med Lena E. Bygballe fra Handelshøyskolen BI, som del av BIs studier av tverrsektorielle samarbeid innen SFI Klima 2050.

Vi vil få rette en stor takk til alle som har bidratt i evalueringen, og samtidig benytte sjansen til å takke alle som bidrar i Naturfareforum samt andre aktører, som daglig (sam)arbeider for å gjøre oss bedre rustet i møtet med naturfare.

Oslo, 8. oktober 2021

Anne Britt Leifseth

Leder av styringsgruppen

Sammendrag

Naturfareforum har gjennom fem år bidratt til mange konkrete prosjekter med gode resultater. Det har vært holdt flere seminarer, og produsert rapporter med resultater om temaer basert på de hovedretningene/ delprosjektene man valgte å starte med samt nye temaer som har kommet opp underveis. Mange ansatte i de deltakende etatene har vært engasjerte i arbeidet.

Evalueringen viser at Naturfareforum er en viktig arena for aktører med et særlig ansvar og interesse innenfor håndtering av naturfare. Med klimaendringer og økende naturfare er forumet viktigere enn noen gang. For å lykkes med mandatet er det viktig å bygge på det sterke fundamentet som er lagt. Dette er ikke minst knyttet til det faktum at partnerne i forumet representerer en sterk, felles stemme. Samtidig kan forumet klart styrkes på enkelte områder, slik som i kommunikasjonsarbeidet og kontakt med omverden. Det må også tydeliggjøres hva forumet egentlig skal være. Her etterlyses mer konkrete målsetninger og planer, både på lang og på kort sikt. Relatert til dette, er spørsmålet om ambisjonsnivået og hvordan sikre og synliggjøre konkrete resultater. Her synes det å være litt ulike synspunkter mellom intervjupersonene. Disse dreier seg om hvorvidt forumet skal primært være en diskusjons- og informasjonsutvekslingsarena eller også jobbe med konkrete oppgaver, slik delprosjektene (DP) allerede gjør. Kjernen i dette synes å ligge i spørsmålet om finansiering. Her er det også ulike meninger blant intervjupersonene, og saken bør drøftes, slik at man kan finne en omforent løsning. Det kan også tyde på at man bør ta en gjennomgang av hva som er selve forumet og hva som er styringsgruppas rolle. Selv om det er enighet blant intervjupersonene om at den overordnede organiseringen fungerer bra, kommer det fram at det er noe uklart og også ulike meninger om hvordan styringsgruppa skal agere og hvilket nivå den skal legge seg på. Kort oppsummert kan vi derfor si:

- Alle som deltar i Naturfareforum er enige om at dette samarbeidet bør fortsette og videreutvikles. Det er enighet om verdien av en felles arena for utveksling av informasjon og diskusjon om felles problemstillinger.
- Det er noe ulike syn på hvordan arbeidet skal tas videre, herunder Naturfareforums rolle, arbeidsform og ikke minst finansiering i det videre.
- Naturfareforum trenger en bedre forankring i de respektive deltakernes overordnede styringsdokumenter og det er behov for en mer langsiktig plan som kan bygge opp en mulig finansiering.
- For å ta dette arbeidet videre vil en egen arbeidsgruppe med representanter fra noen av Naturfareforums etater utarbeide en felles strategi og handlingsplan for 2022 – 2025.

1 Introduksjon

Denne rapporten presenterer resultatene fra evalueringen av Naturfareforum, som ble gjennomført basert på en intervjurunde med representanter fra de ulike partnerne i forumet og sekretariatet medio 2021. Før vi presenterer disse resultatene, følger en kort beskrivelse av forumet og hovedresultatene av arbeidet så langt

1.1 Bakgrunn for Naturfareforum

Naturfareforum ble etablert i 2016, for å styrke samarbeidet mellom nasjonale, regionale og lokale aktører for å redusere vår sårbarhet for uønskede naturhendelser. Forumet ble etablert som en oppfølging av samvirkeområde natur, NIFS-prosjektet (Naturfare, Infrastruktur, Flom og Skred 2012- 2015) og Meld. St. 15 (2011- 2012) Hvordan leve med farene – om flom og skred. I mandatet, står det at Naturfareforum skal identifisere mangler eller forbedringspotensial i samfunnets forebygging og håndtering av naturfarer, og foreslå tiltak for å møte disse. Naturfareforum tar initiativ til og gjennomfører prosjekter på områder hvor det er særlig sektorovergrepene utfordringer. Naturfareforum representerer også den nasjonale plattformen for det globale rammeverket for katastrofeforebygging (Sendai rammeverket), som Norge har forpliktet seg til å følge opp.

Naturfareforum jobber med naturhendelser som utløses i naturen, og som innebærer fare for menneskers liv og helse eller vesentlige materielle verdier. Naturhendelser kan også utløses av mennesker, noe vi for eksempel ser ved skogbranner. I Norge er vi særlig utsatt for storm, stormflo, flom og skred. Som følge av klimaendringene forventes kraftigere og hyppigere styrtregneepisoder, større og hyppigere regnflommer og havnivåstigning i framtida i Norge. Klimaendringene ventes også å føre til perioder med tørke om sommeren, noe som kan få følger for bl.a. skogbrannfare og jord- og skogbruk. Dette er utgangspunktet for arbeidet i forumet.

1.2 Dagens organisering

Naturfareforum er organisert som et nettverk med en styringsgruppe, et sekretariat og fem delprosjekter (DP), som fungerer som arbeidsgrupper. I tillegg avholdes et årlig toppleder møte med topplederne for de respektive partnerne.

Styringsgruppa hadde per juni 2021 følgende sammensetning:

- Anne Britt Leifseth, Norges vassdrags- og energidirektorat
- Cecilie Stenersen, Meteorologisk institutt
- Elisabeth Longva, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- Erik Perstuen, Kartverket
- Geir Grønningsæter, Landbruksdirektoratet
- Gry Dahl, Bane NOR
- Herdis Laupsa, Miljødirektoratet
- Roald Aabøe, Statens vegvesen
- Stine Sætre, Fylkesberedskapssjefenes Arbeidsutvalg
- Torild Fagerbekk, Kommunesektorens organisasjon

Sekretariatet besto per juni 2021 av følgende medlemmer: Hallvard Berg fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Bjørn Kristoffer Dolva fra Statens vegvesen (SVV), Erling Kvernevik og Alexander Tymczuk, begge fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

1.3 Delprosjektene

Arbeidet i Naturfareforum er p.t. organisert i fem delprosjekter (DP). Under følger en overordnet beskrivelse av hvert DP med en oppsummering av resultatene fra arbeidet så langt.

1.3.1 DP1 Helhetlig risikostyring av små nedbørfelt

Hovedproblemstillingen for DP1 er hvordan nedstrøms negative konsekvenser knyttet til overvann, flom og skred som følge av inngrep i små nedbørfelt kan minimaliseres.

Formålet er skadereduksjon gjennom helhetlig risikostyring i nedbørfeltet som favner alle berørte sektorer og dekker hele livssyklusen til anlegg.

Det er etablert en bredt sammensatt arbeidsgruppe, som består av representanter fra partnerne i Naturfareforum: NVE, DSB, KS, MET, Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet, Bane NOR og SVV. I tillegg har gruppa en representant fra Bondelaget. Gruppa koordinerer all aktivitet i delprosjektet. For hver enkelt aktivitet lages et mandat og arbeidsgrupper settes sammen tilpasset temaet. Nedenfor er listet leveranser knyttet til fire av hovedaktiviteter i prosjektet.

1) Utvikling av kunnskapsgrunnlaget

Denne aktiviteten dekker forbedret kunnskap om hydrologi og skredfare i små nedbørfelt med særlig fokus på effekter av inngrep, og kan oppsummeres som følger:

- Seminar 28.02.2017 om dimensjonerende verdier for nedbør og avrenning i små og urbane nedbørfelt, 19 deltakere. Oppsummert i notat 17.03.2017.
- Samarbeid om målinger i små nedbørfelt for bedre prosessforståelse, herunder målestasjon etablert i Merkesgrovi, Voss kommune – finansiert av Bane NOR, målestasjon i Skalmstadbekken i Øyer – finansiert av Statens vegvesen og samarbeid med Nordre Follo kommune, tre målestasjoner – urbanfelt
- Identifisere og kartlegge eksisterende data knyttet til bekke- og overvannsflom. Spørreundersøkelse gjennomført og sammenstilt. Følges opp av NVEs overvannsprosjekt.

2) Planlegging og saksbehandling av nye tiltak

- Skogsveibyggning: Rapport med forslag til tiltak for å sikre at hensynet til flom, erosjon og løsmasseskred ivaretas (NVE-Rapport nr 9/2019: Fareindikatorer ved skogsveibyggning). Det er utarbeidet en prototyp på GIS-verktøy for automatisk beregning av nedstrøms influensområde.
- ROS-analyse og ivaretagelse av nedstrøms hensyn i arealplanlegging – tema vann på avveie. Uttesting av DSBs veileder i praksis, analyseseminar med områdereguleringsplan for Kolbotn sentrum i Nordre Follo kommune som eksempel. Rapport med forslag til alternativ løsning (in prep juni 2021).

3) Skog som vern mot naturfare

Det er gjennomført flere prosjekter knyttet til skogbruket og naturfare, med særlig fokus på skogens betydning som vern mot naturfare. Gjennom samarbeid med Skogkurs og flere andre aktører om kursopplegg knyttet til skogveibygging og drift i bratt terreng, bidrar Naturfareforum til kunnskapsbygging på området.

- Det ble i 2018 levert en juridisk betenkning (NVE Rapport 100/2018) som redegjør for muligheter og begrensninger som ligger i dagens regelverk og gir informasjon om dagens praksis, belyst gjennom eksempler.
- Som oppfølging av noen av anbefalingene derfra ble det i 2019 etablert en prosjektgruppe som kom med forslag til enhetlige spesifikasjoner ved registrering / kartlegging av skog som har betydning for naturfare (NVE Rapport 20/2020)
- Betydningen av vegetasjon for stabilitet av skråninger. Rapport som sammenstiller erfaringer med tiltak (NIBIO Rapport 5-96-2019).

Landbruksdirektoratet fikk i 2020 et oppdrag fra LMD om å gå nærmere gjennom spørsmål om skogens og skogbrukets rolle knyttet til naturfare. Det overordnede formålet er å etablere forvaltningspraksis der hensynet til både samfunnsikkerhet og god forvaltning av skogressursen ivaretas best mulig. Prosjektgruppa for DP 1 holdes orientert om arbeidet underveis. Utvalgte blant aktørene er involvert i selve prosjektarbeidet.

4) Pilotområder

Aktiviteten favner DP1s problemstilling bredt og søker dels å synliggjøre utfordringer i pilotområder, dels å komme med konkrete forslag til løsninger, som kan overføres til risikostyring i andre små nedbørfelt. Skurva i Lillehammer kommune er valgt som pilotfelt. I tillegg følger vi prosjektet knyttet til urbanhydrologi i Kolbotn, der det er kobling til vår aktivitet med ROS-analyser nedstrøms.

- Asplan Viak har gjort modelleringer for nedbørfeltet. Det er gjennomført hydrauliske beregninger for utvalgte kritiske punkter i elveløpet. Det ble også sett på sammenhengen mellom arealbruk og avrenning samt sammenhengen erosjon – sedimenttransport og flom. Endelig er det levert forslag knyttet til overvåking, beredskap og en arbeidsmåte som kan følge alle stadier fra planlegging til drift.
- Seminar i september 2020 med styringsgruppa. Arbeidet med pilotfeltet i Lillehammer ble presentert sammen med arbeidet i Kolbotn med urbanhydrologi og ROS- analyse.

1.3.2 DP2 Datasamordning

Innsamling og tilgjengeliggjøring av naturfaredata er vesentlig for et samlet kunnskapsgrunnlag til bruk i samfunnet, både i det offentlige og hos andre aktører. Situasjonen i mange år har vært at både det offentlige og private sitter på mye kunnskap om naturfare som ikke har vært sammenstilt eller tilgjengelig for flerbruk.

Hovedformålet med aktiviteten er å øke tilgjengeligheten av kunnskap og data om naturfare til bruk for samfunnet.

Delmålene for DP2 har vært:

- Ha oversikt over status på arbeid med kartlegging og tilgjengeliggjøring av naturfaredata.
- Bidra til økt bruk av naturfaredata gjennom samarbeid om metodeutvikling og felles begrepsforståelse.
- Bidra til samordning på tvers av arbeid knyttet til kartlegging og tilgjengeliggjøring av naturfaredata.
- Styrket samarbeid mellom myndigheter om formidling av informasjon om risiko og sårbarhet knyttet til naturfare.
- Styrket kunnskapsgrunnlag for samfunnsøkonomiske analyser av forebyggingstiltak.
- Grunnlag for rapportering på indikatorene i Sendai rammeverket.
- Bidra til samordnet implementering av resultater fra NIFS.
- Foreslå tema for fagsamlinger i regi av Naturfareforum

DSB har med støtte fra DIFIs medfinansieringsordning og i samarbeid med flere av etatene i Naturfareforum gjennomført prosjektet Kunnskapsbanken i perioden 2017-2019. Prosjektet har bestått i å utvikle en teknisk løsning for sammenstilling, tilgjengeliggjøring og publisering av data samt støtte analyseprosesser på samfunnsikkerhetsområdet. Prosjektet har hatt fokus på data om naturhendelser til bruk i analyseprosesser, som kan bidra til styrket forebyggende samfunnsikkerhetsarbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er utarbeidet en gevinstrealiseringsplan som gjør rede for de identifiserte gevinstene av Kunnskapsbanken, og beskriver hvordan disse skal oppnås og måles etter at prosjektet er avsluttet.

Kunnskapsbanken inneholder data om naturhendelser og naturfare både fra DSBs egne fagsystemer og fra andre offentlige og private virksomheter. Sivilforsvaret, brann- og redningsvesenene, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk klimaservicesenter, Meteorologisk institutt, Statens vegvesen og Finans Norge er blant de som leverer data til Kunnskapsbanken. Som en del av arbeidet med Kunnskapsbanken, er det vedtatt en ny bestemmelse i Sivilbeskyttelsesloven med tilhørende forskrift om behandling av opplysninger fra forsikringsselskaper. Lovbestemmelse vil legge til rette for at DSB kan innhente skadedata fra forsikringsselskapene, og gjøre disse tilgjengelig for kommuner og andre relevante offentlige organer der dette er nødvendig for å forebygge og redusere konsekvensene av uønskede hendelser. Kunnskapsbanken er et eksempel på en løsning der digitale verktøy, rettslige virkemidler og informasjons- og datadeling utnyttes på en helt ny måte og formidler kunnskap til samfunnets beste. Kunnskapsbanken ble lansert høsten 2020.

Det har også vært jobbet spesifikt for å få til en mer systematisk innsamling av data om flommer, herunder flomvannstander, i områder med utsatt bebyggelse eller infrastruktur. Formålet er å gi bedre grunnlag for forebygging av flomskader gjennom arealplanlegging, fysiske tiltak og varsling / beredskap for samfunnet totalt sett. En viktig del av dette arbeidet blir å undersøke mulighetene for en større koordinering mellom de ulike aktørene når det kommer til registrering av feltobservasjoner. NVE har utviklet databasen og portalen Flomhendelser.no, og det er naturlig å se på mulighetene for hvordan slike data kan arkiveres og tilgjengeliggjøres gjennom denne portalen. Dette arbeidet må også koordineres opp mot prosjektet med Kunnskapsbanken, som vil kunne få inn store mengder med forsikringsdata som kan bli veldig nyttig for flomrisikoanalyser o.l.

For å få en felles forståelse av problemstillingen og kunnskapsgrunnlaget i DP2, ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant kommuner og etater. Status er at både kommuner og etater mener det er behov for mer/bedre om små nedbørsfelt og mindre bekker. Få aktører har i

dag en systematisk innsamling av data ved flom og vannrelaterte hendelser. Detaljerte flomsone/kart er det flomproduktet som er viktigst for kommunene. Mange kommuner mener at mangelfulle data om flom er en av årsakene til at de ikke får utført sine oppgaver godt nok.

1.3.3 DP3 Kvikkleire

Formålet for dette delprosjektet er å bidra til faglig utvikling og gode råd vedrørende forvaltningspraksis knyttet til faglige spørsmål i områder med kvikkleire – uavhengig av hvor områdene ligger eller hvem som er berørt/er tiltakshaver. En gruppe fagpersoner har gjennom jevnlig møter utvekslet informasjon og erfaringer med sikte på utvikling av fagfeltet på tvers av etater/virksomheter. Gruppen foreslår utviklingstiltak og gir konkrete råd og anbefalinger innenfor relevante saksområder som arealplanlegging, sikring, kartlegging av fare for kvikkleireskred og oppfølging av hendelser.

Aktuelle rådgivende aktiviteter har hatt fokus på:

- faglig utvikling med sikte på bedre og mer effektive metoder
- harmonisering av regelverk og rutiner med sikte på enhetlig sikkerhetsnivå
- forbedringer i veiledningsmateriell
- felles tiltak for kompetanseoppbygging

Gruppen er satt sammen av fagpersonell fra et utvalg av relevante virksomheter, og kan eventuelt foreslå endringer i mandat og sammensetning av gruppa.

Arbeidsformen har vært 4 - 8 samarbeidsmøter per år, fagseminarer og i tillegg hyppig kontakt og dialog mellom møtene for nødvendige avklaringer og faglige diskusjoner.

Gruppen har bidratt til regelverksutvikling og til et høyt engasjement i fagmiljøet bl.a. knyttet til deterministisk/probabilistisk utredning av skråningsstabilitet, utløpsdistanse for kvikkleireskred mm. Komplekse problemstillinger har vist seg å kreve noe modningstid hos premissleverandørene, dokumentert i rapport med sammendrag fra et seminar om deterministisk/probabilistisk utredning, som ble gjennomført i 2018. Enkelte problemstillinger fordrer en større felles forskningsinnsats. Dette aktualiserer tilgang på felles ressurser og en lengre tidshorison for planer og oppgaver i gruppa.

De ulike fagmiljøene har hatt mange krevende utfordringer i 2020. Herunder nevnes flere store kvikkleireskred, slik som Kråkneset i Alta og det katastrofale skredet på Ask i Gjerdrum. Begge skredene blir nærmere evaluert og rapportert i 2021. Dette vil innebære tydeliggjøring av behov for forskningsinnsats og regelverksutvikling. Kvikkleiregruppa ser også utfordringer og oppgaver som kommer knyttet til stikkordene: kvikkleire og arealplanlegging, sikkerhetsprinsipper, kartlegging, klima(-påvirkning), sikringsmetoder, bruk av ny teknologi og nye metoder, videreutvikling av databaser og informasjonshenting og -deling, kompetanseutvikling, koordinert og optimalisert FoU-innsats.

De ulike etatene har arbeidet systematisk med regelverksutvikling og hatt stor gjensidig nytte av samarbeidet. En kan trekke spesielt frem at NVE har kommet med en revidert kvikkleireveileder (1/2019) og med en revidert metodebeskrivelse for oversiktskartlegging av kvikkleireområder (9/2020). SVV har arbeidet med revisjon og digitalisering av N200 (normal for) Vegbygging og tilhørende veiledning V220 Geoteknikk i vegbygging.

Den 24. august 2021 ble det holdt et lukket seminar i samarbeid mellom Naturfareforum og det regjeringsoppnevnte Gjerdumutvalget om problemstillinger rundt forvaltning knyttet til risikohåndtering av kvikkleire.

1.3.4 DP4 Læring fra hendelser

Formålet med DP4 er å legge til rette for kunnskaps- og erfaringsdeling etter naturhendelser, og derigjennom få bedre oversikt over hvem som evaluerer hva, når og hvordan samt sikre bedre oppfølging av læringspunkter etter evalueringsarbeid. Et særlig fokus har vært rettet mot tverrsektorielle problemstillinger relatert til temaet.

I DSBs Kunnskapsbanken legges det til rette for systematisering og tilgjengeliggjøring av evalueringsrapporter etter naturhendelser. Evalueringsrapportene som publiseres i Kunnskapsbanken blir kategorisert etter lokasjon, type hendelse osv. Dette innebærer at det er behov for å få på plass en rutine for deling av relevante evalueringsrapporter fra ulike etater samt en standardisering av metadata som enkelt kan registreres i Kunnskapsbanken, som vil gjøre det mulig å systematisere alle rapporter som legges ut.

DSB har laget en veileder/metodehefte for evaluering av *øvelser*. Det var planlagt en veileder for evaluering av hendelser, men denne er «lagt på is» grunnet Covid-19 pandemien. Det er derimot laget en mal for evaluering av Covid-19 håndteringen. Den kan også benyttes som mal for andre type hendelser. Naturfareforum sitt arbeid innenfor dette delprosjektet har ikke vært prioritert de siste par årene.

1.3.5 DP5 Finansiering av forebygging

På toppleder møtet 2019, ble det enighet om følgende uttalelse: «Topplederne ser at det er et klart behov for å bruke større ressurser for å forebygge mot naturfare på eksisterende bebyggelse og infrastruktur. Klimaendringene forsterker dette behovet. Topplederne ønsker derfor å utrede nærmere finansieringsmåter og insentiver for bedre forebygging av skader fra naturhendelser.»

Basert på denne uttalelsen, ble DP5 etablert, i første omgang som et pilotprosjekt i 2020, med den hensikt å gi en oversikt over ulike finansieringsmuligheter for forebygging og å komme med en anbefaling basert på denne gjennomgangen. I prosjektperioden ble det gjennomført flere møter, både med representanter fra de ulike partnerne i forumet og også eksterne, som bidro til å belyse problemstillingen. Bl.a. Finans Norge var en sentral aktør i dette arbeidet.

Prosjektets hovedanbefaling er at det bør etableres et fond for finansiering av forebyggende tiltak mot naturskade/fysisk klimarisiko på eksisterende bebyggelse og infrastruktur (Naturfarefondet). Anbefalingen bygger på det franske Barnierfondet, der en andel av midlene fra obligatoriske forsikringer avsettes til forebyggende tiltak. Prosjektgruppen mener at et fond til forebygging kan fungere både som en finansieringsmåte og et økonomisk insentiv til forebygging.

Alle etatene i Naturfareforum har i eget brev stilt seg bak dette arbeidet med følgende formulering: «Et tiltak for å redusere naturskade vil være over tid å øke de statlige bevilgningene til risikoreduserende tiltak mot naturskade for eksisterende bebyggelse og infrastruktur. En annen mulig vei er å utrede om det bør etableres et fond for finansiering av

forebyggende tiltak mot naturskade/fysisk klimarisiko på eksisterende bebyggelse og infrastruktur etter modell av det franske Barnierfondet. Fondet kan tilføres kapital ved å øke premieraten av brannforsikringen som går til naturskade.

Detaljer knyttet til et eventuelt fond, herunder formål, organisering og forvaltning vil måtte utredes nærmere og fastsettes i egne vedtekter for fondet.» Utredningen/anbefalingen er oversendt til Lovavdelingen i Justis- og Beredskapsdepartementet i mars 2021 i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2019: 4 Organisering av norsk naturskadeforsikring – Om Norsk Naturskadepool.

2 Evaluering av Naturfareforum

2.1 Bakgrunn

Våren 2021, besluttet styringsgruppen i Naturfareforum å gjennomføre en enkel evaluering av forumet. Etter fem år var det et ønske om å vurdere status og høre partnernes synspunkter på veien videre. Som første fase av denne evalueringsprosessen, ble det i mai og juni 2021 gjennomført 1-times intervjuer med styringsgruppens representanter og med sekretariatet. Intervjuene ble gjennomført av Anne Britt Leifseth fra NVE, leder av styringsgruppa og Lena E. Bygballe fra BI. Sistnevnte bisto i prosessen som del av en studie av tverrsektorielt samarbeid i SFI Klima 2050¹.

Hensikten med intervjuene var å kartlegge representantenes erfaringer og synspunkter på forumet og veien videre. Representantene ble bedt om å svare på vegne av seg selv og organisasjonen de representerer. Det ble også åpnet for å ta med kolleger i intervjuet, noe flere av intervjupersonene gjorde.

Denne kartleggingen vil i tillegg til å være en evaluering av arbeidet og organiseringen, også fungere som et grunnlag for å vurdere veien videre for Naturfareforum. Dette er først og fremst tenkt gjennomført ved å etablere en arbeidsgruppe med representanter fra noen av partnerna i Naturfareforum. Arbeidsgruppen skal utforme forslag til overordnet strategi og handlingsplan for det videre arbeidet de neste årene.

¹ Klima 2050 er et Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI), ledet av SINTEF Community i samarbeid med NTNU, og finansiert av NFR og et konsortium av partnere. Senteret skal bidra med langsiktig forskning for å bidra til å styrke Norges innovasjonsevne og konkurransedyktighet når det gjelder klimatilpasning. BI er en av forskningspartnerne i SFIet, og gjør studier på strategiske og organisasjonsmessige utfordringer knyttet til klimatilpasning. BI ser spesielt på hvordan samhandling mellom organisasjoner er et viktig virkemiddel for klimatilpasning, og gjør i den forbindelse en studie på samhandlingsprosesser med Naturfareforum som case.

2.2 Resultater fra intervjuerunde

2.2.1 Partnernes motivasjon for å delta og forankring

Det første temaet som ble tatt opp i intervjuene var «Partnerne» og motivasjonen for å delta i forumet. Følgende spørsmål ble stilt:

- *Hva er motivasjonen og forutsetningene (partnerorganisasjon og egen) for å være med i forumet, og hvordan er dette koblet til virksomhetens samfunnsoppdrag?*

Samtlige av intervjupersonene svarte at det å delta i Naturfareforum er nyttig fordi man møter andre, relevante aktører og at dette gir muligheter til informasjonsutveksling og diskusjon om temaer knyttet til klimatilpasning og det grønne skiftet. De fleste fremhevet også at forumet samsvarer med virksomhetens overordnede samfunnsoppdrag, og da spesielt rettet mot å bidra til å gjøre samfunnet og infrastrukturen mer robust gjennom forebygging og klimatilpasning. Flere henviste til samfunnssikkerhetsinstruksen i denne sammenheng. Svarene på dette spørsmålet reflekterte imidlertid også ulikhetene mellom partnerne, og refleksjoner fra enkelte over hvorvidt de var riktig aktør og på riktig nivå, både med tanke på partnermedlemskap og som representant i styringsgruppa.

Det var imidlertid stor enighet om at behovet for å samordne, samhandle og å opptre koordinert, ikke minst overfor kommunene, ikke har blitt mindre siden forumet ble startet. Som en av intervjupersonene påpekte, knytter dette seg til: «behovet for å tenke og gjøre ting sammen, i stedet for å løpe ved siden av hverandre, eller verre, ukoordinert.» Det ble videre vist til det økte fokuset i samfunnet på problematikken rundt klimatilpasning, både knyttet til klimaendringer generelt sett og tragiske hendelser som Gjerdrum-skredet.

Spørsmålet om motivasjon for å delta i Naturfareforum kan videre knyttes til spørsmål angående forankring i deltakernes 'hjemorganisasjon.' Flertallet av intervjupersonene mente deres deltakelse i forumet var godt forankret internt, men hvordan kommunikasjonen om forumet foregår internt hos de respektive partnerne, avhenger av størrelse og intern organisering. Noen av partnerne har avdelinger og seksjoner der Naturfareforum har et naturlig hjem, mens andre har en annen organisering som gjør at kommunikasjonen internt må håndteres på en annen måte. Uansett størrelse, viser intervjuene at de fleste av deltakerne diskuterer arbeidet i Naturfareforum med kolleger, og flere rapporterer også inn dette arbeidet oppover i linja. Flere henviser dessuten til at det årlige toppleder møtet bekrefter forankringen forumet har internt hos de ulike partnerne, samtidig som at flere påpeker at den politiske forankringen kunne vært bedre. Det refereres til dette som «kampen for oppmerksomheten.»

Oppsummert, viser intervjuene at intervjupersonene er opptatt av å beholde Naturfareforum, og at dette anses som en viktig arena for partnernes arbeid med klimatilpasning og samfunnssikkerhet. Svarene vitner imidlertid også om ulikheter mellom partnerne, og at de representerer en bredt, sammensatt gruppe – til tross for en overordnet felles målsetning, representerer de ulike ansvarsområder. Dette gjør deltakelsen i Naturfareforum mer eller mindre aktuell. Selv om arbeidet i Naturfareforum er relativt godt forankret internt hos partnerne, er det et spørsmål om hvordan arbeidet kommuniseres, og også hvordan forankringen er videre oppover i systemet.

2.2.2 Målsetning og mandat

Det neste temaet i intervjuene omhandlet «Målsetningen» for Naturfareforum, med henvisning til mandatet (se Vedlegg 1). Følgende spørsmål ble stilt:

- *Står målsetningen seg fortsatt, som beskrevet i mandatet, eller er det behov for endring? (for eksempel, utvide, styrke, eller øke ambisjonsnivået?)*

De fleste av intervjupersonene svarte at det eksisterende mandatet er robust, og at det står seg – som en påpekte: «det er romslig nok til å gi fleksibilitet til å tilpasse underveis.» Flere etterlyste imidlertid mer klarhet i hvilken rolle forumet spiller og skal spille. Dette gjenspeilte seg i en diskusjon om hvorvidt forumet skal være primært en arena for informasjonsutveksling eller også for å jobbe med konkrete prosjekter.

Mandatet sier at Naturfareforum skal initiere og gjennomføre prosjekter, og dette har blitt organisert gjennom delprosjektene. Samtidig etterlyste noen av intervjupersonene mer konkrete resultater, og fremhevet at det gjerne kunne ligget mer bak og at man kunne utnyttet bedre det faktum at man er såpass sterke sammen. Noen av intervjupersonene kjente litt på følelsen av «keiserens nye klær.» Dette ble blant annet knyttet til at Naturfareforum ofte nevnes i dokumenter uten at det stilles klare krav, forventninger og ressurser til disposisjon. Samtidig pekte flere på behovet for avgrensning av hva Naturfareforum skal gjøre, og at man ikke «gaper over for mye.»

Flere av intervjupersonene fremhevet betydningen av at forumet skal gjøre det mulig å få til ting som den enkelte aktør ikke kan få til alene, som en av intervjupersonene forklarte: «Hvilken forskjell kan Naturfareforum gjøre utover at vi jobber med ting vi likevel kunne gjort hver for oss? Hvilken forskjell kan Naturfareforum bidra til?» Vedkommende påpekte videre at forumet har en styrke som gjør at «vi kan få lettere gjennomslag – en felles stemme om at dette er viktig at vi gjør noe med», og mente dette måtte diskuteres også i toppleder møtet. Intervjuene gjenspeilet denne erkjennelsen av at man sammen utgjør en solid gruppe som har påvirkningskraft, og det ble henvist til det årlige toppleder møtet som et bevis på dette.

Det var også stor enighet blant intervjupersonene om at forumet kan nyttiggjøre styrken i nettverket, enten det dreier seg om felles innspill om konkrete temaer, slik som rapporten om finansiering av forebygging (DP5) – som mange fremhever som et godt eksempel på hva forumet kan brukes til, eller gjøre felles front når det gjelder mer spesifikke saker, slik som innkjøp og bruk av konsulent tjenester.

Det blir videre fremhevet at man må se på bakgrunnen for at forumet ble etablert og hvorvidt forumet fortsatt svarer på disse: Oppfølging av NIFS, svare ut St. Meld 15 om behovet for en nasjonal strategi og oppfølging av Norges forpliktelser i Sendai-rammeverket.

Spørsmålet om mandatet ble videre koblet til hvorvidt Naturfareforum bør være Regjeringsoppnevnt eller ikke. Intervjupersonene synes enige i at dette ikke er nødvendig, og det ble påpekt av flere at dette kan føre til en formalisering som kan virke begrensende. Det ble videre fremhevet at forumet ikke skal være politisk, men være en aktør som kan påpeke viktigheten av ting, slik som forskningsbehov og andre kunnskapsbehov samt bidra til det faglige grunnlaget eller belyse manglende grunnlag.

Oppsummert, synes intervjupersonene å være enige om at mandatet står seg, og at dagens situasjon viser at Naturfareforum er viktigere enn noen gang. Hvorvidt partnerne mener at ambisjonsnivået må økes eller ikke, er imidlertid ikke helt klart – noen synes å mene det:

«behovene for våre tjenester er økende og vårt ambisjonsnivå bør derfor økes i minst tilsvarende grad.», mens andre påpeker at innenfor de rammene man har, spesielt med tanke på finansieringsmodell, er dette det man kan få til.

2.2.3 Budsjett og finansiering

Spørsmålet om mandatet blir altså fort et spørsmål om finansiering og budsjett. Flere av intervjupersonene påpekte at mandatet er ganske stort, men at siden forumet ikke har egen finansiering, er det begrenset hva som faktisk kan gjøres innenfor dette mandatet. Som en av intervjupersonene forklarte: «For vår del er målsetningen og det som ligger der det vi får til, om vi ikke får sterkere driv fra oven til å prioritere arbeidet her.» En annen sa tilsvarende: «Det er indikasjoner på at en ved å tilføre forumet og enkeltaktivitetene økonomiske ressurser i større grad vil gi raskere resultater som kan omsettes til samfunnsnyttig innsats.» Intervjupersonene henviste til at det kan være flere veier til slik finansiering: spleiselag eller å få bevilgning over statsbudsjettet. Men, det ble samtidig henvist til fordeler og ulemper knyttet til disse alternativene, som en av intervjupersonene sa: «et spleiselag kan føre til at enkelte faller fra, mens et eget budsjett vil kreve mer administrasjon og oppfølging, som flere påpeker.»

Et annet aspekt som ble nevnt er hva en slik finansiering skal brukes til. Flere henviste til NIFS, der man hadde et eget budsjett. Mye av dette gikk til å kjøpe inn tjenester fra konsulenter som gjorde en stor del av utredningsjobben. En av intervjupersonene påpekte at det er ulike kulturer i direktoratene når det gjelder å lyse ut oppdrag til eksterne konsulenter, og at man kan diskutere hva som er best og mest hensiktsmessig. Vedkommende forklarte at dette ofte går på kapasitet, men fremhevet samtidig at dette kan være en lettvinnt måte å gjøre ting på – istedenfor å frigjøre ressurser internt. Utfordringen er imidlertid at «alle har alltid alt for mye å gjøre.» Dette var en gjengs oppfatning blant intervjupersonene, og flere påpekte viktigheten av at Naturfareforum ikke blir en tilleggsoppgave, men en integrert del av de aktivitetene man allerede gjør: «Linjen må oppleve det som relevant, at man ikke gir ressurser til noe helt annet enn det man driver med, men snarere tvert imot, dette skal vi gjøre!»

Oppsummert, viser intervjuene at det er delte meninger blant intervjupersonene om hvorvidt Naturfareforum bør ha et eget budsjett eller ikke. Dette er derfor en diskusjon som må tas. Intervjupersonene nevner både fordeler og ulemper ved å ha et eget, fast budsjett.

2.2.4 Partnersammensetning

Et annet, relatert spørsmål til de over omhandlet partnersammensetningen i forumet:

- *Er partnersammensetningen riktig, og hva med rollene de ulike spiller? Bør noe endres?*

Intervjupersonene samstemte i at partnersammensetningen i forumet må sees i lys av mandatet. Flere mente at det å begrense deltakelsen i forumet, og da styringsgruppa spesifikt, til de offentlige etatene kan være greit, siden disse ikke har «næringsinteresser», og samfunnsoppdraget er mer opplagt. Samtidig ble det påpekt betydningen av at man, som man også har gjort, åpner delprosjektene for flere og andre typer aktører, også private. Det ble videre fremhevet at antallet i gruppen må sees i forhold til avveiningen mellom å få inn flere perspektiver versus det at et større antall kan gjøre det vanskeligere å bli enige og få ting gjort.

Det ble imidlertid reflektert en del rundt det som kunne vært aktuelle interessenter og partnere, slik som planmyndighetene, og også det regionale og kommunale nivået samt forskningsmiljøer. Også andre nettverk og fora ble nevnt i denne sammenhengen. Det at man ikke har et eget plandirektorat i Norge ble nevnt av flere, og de fleste av intervjupersonene påpekte at de (e.g. KMD, DiBK eller PBE) burde vært representert på et vis (e.g. invitasjoner til møter, presentasjoner, osv.), uten nødvendigvis som partnere. Det ble også nevnt av flere at de i forumet som representerer store grupper, slik som Bane NOR (de operative), KS (kommunesektoren og fylkeskommunene) og Statsforvalteren i Møre og Romsdal (Statsforvalterne/Fylkeberedskapssjefene), kan bli litt alene som representanter for disse store gruppene i forumet, og at man kunne/burde koblet på flere innenfor de respektive feltene.

Oppsummert, synes det å være enighet blant intervjupersonene om at forumet bør fortsette å være et myndighetsnettverk, selv om noen mener at en utvidelse av partnerrepresentasjonen bør vurderes etter hvert. Det fremheves imidlertid at selv om partnersammensetningen i forumet ikke utvides med flere og andre typer aktører, kan forumet bli flinkere til å nyttiggjøre koblinger til andre relevante aktører og nettverk. Spesielt planmyndighetene trekkes fram som en sentral aktør.

2.2.5 Organisering

Etter å ha stilt spørsmål om motivasjon, målsetningen og partnersammensetning, ble det videre stilt spørsmål angående «Organisering», og mer spesifikt:

- *Er den formelle organiseringen av forumet riktig? Inndelingen i styringsgruppe, sekretariat og arbeidsgrupper – og hvem som styrer og deltar på de respektive arenaene. Eller er det behov for endring?*

Samtlige av intervjupersonene uttrykte at de er fornøyde med dagens organisering med styringsgruppe, sekretariat og arbeidsgrupper, noe som reflekteres i følgende sitater: «den formelle organiseringen synes grei», at dette er «en praktisk tilnærming som fungerer bra» og «ser ingen grunn til å gjøre det annerledes. Men, kan hende sekretariatet ser annerledes på det?» En øvrig deltaker i ett av intervjuene minnet også om at det kunne være nyttig å diskutere: «finnes det eksempler på at strukturen *ikke* fungerer?»

Det kom imidlertid fram noen kommentarer angående styringsgruppen sin rolle, og at diskusjonene i gruppen strekker seg fra det strategiske ned til (for mange) detaljer på operativt nivå. Noen mente at det egentlig ikke er en styringsgruppe, men mer referansegruppe og at man må se på funksjonen og innholdet i styringsgruppa. Det ble også påpekt at det kanskje kunne vært ett myndighetsforum som diskuterer myndighetssaker, og ett forum/underforum, som diskuterer de operative sakene. Det ble videre reflektert rundt at dette vil ha implikasjoner for hvem som sitter i styringsgruppa, og på hvilket nivå.

Denne refleksjonen kan videre knyttes til ansvarsfordelingen mellom styringsgruppa og sekretariatet. Som en av intervjupersonene påpekte: «det er fortsatt ekstremt viktig at sekretariatet både har fullmakter til å gjøre ting på egen hånd, og har en stor frihet til å ta initiativ og gjøre ting uten at styringsgruppa går i detalj på hva de skal gjøre.» Vedkommende fortsatte i tråd med sitatet over, «da må styringsgruppa ta stilling til om de skal legge seg mer opp mot toppledergruppa eller mer ned mot sekretariatet», og videre at dette er en «diskusjon

som må være dynamisk, fra år til år, men uansett, stor grad av romslighet og tillit mellom sekretariatet og styringsgruppa, er viktig.»

Ifølge medlemmer i sekretariatet, kommer ideer og tips noen ganger «nedenfra og opp» der sekretariatet tar tak i og prøver å få grep om hva problemet er her, og så om det er noe å gå videre med. Det kan også komme ovenfra og ned, men vanligvis er det slik at sekretariatet tar tak i ting og prøver å følge med på hvilke problemstillinger som er «der ute.» Det er imidlertid viktig, som en av intervjupersonene fremhevet, «å bygge nedenfra og opp». Samtidig, pekte andre intervjupersoner på at det er noe uklart hvor sterkt sekretariatet faktisk styrer arbeidsgruppene/delprosjektene. Noen fremhevet også at man kanskje må se på hva sekretariatet bruker ressursene på, og at det synes å være mye rapportering: «Sekretariatet gjør en fantastisk jobb, men en omstendelig jobb kanskje?» Samtidig erkjennes det at dette nettopp gir en verdifull oversikt over hva som blir gjort i forumet, og at man blir «overrasket fra gang til gang, hvor mye som har skjedd.»

Av intervjupersoner i sekretariatet ble det fremhevet at «kapasitet er hele tiden en vanskelig greie.» Videre, ble det påpekt at selv om det viktigste er at det er et engasjement i sekretariatet, kan det være noe begrensende at sekretariatet kommer fra bare tre av partnerne. Selv om dilemmaet med for mange aktører erkjennes, er oppfatningen at det antakelig hadde bidratt til bredere engasjement blant partnerne, og at sekretariatet hadde «tålt» noen flere. Det ble imidlertid påpekt av andre intervjupersoner at en eventuell deltakelse i sekretariatet må sees i lys av strategien og målsetningen fremover. Samtidig, som en av partnerne som er representert i sekretariatet sa: «vi ønsker oss større engasjement i sekretariatsarbeidet fra flere enn NVE, DSB og SVV. Samtidig er det slik at hovedtyngden av arbeidet skal skje i tilknytning til de ulike delprosjektene og det er aller viktigst at de ulike partnerne deltar aktivt der med ressurser i form av folk og cash.»

En annen ting som kom fram i forbindelse med spørsmålet om organisering, var spørsmålet om hvordan Naturfareforum, som et nasjonalt nettverk, har tilstrekkelige tentakler ned til regionalt og lokalt nivå. Det ble stilt spørsmål om hvorvidt det også burde være Naturfarefora (i flertall) på mer regionalt nivå, slik som hos for eksempel Fylkesberedskapsrådene, som man kunne tenke seg diskuterer tilsvarende saker som Naturfareforum gjør. Dette ble videre knyttet til koblingen mot andre aktører, og hvordan å involvere for eksempel private aktører og interesseorganisasjoner i større grad. Her mente noen at dette kanskje kunne gjøres ved å etablere undergrupper/underforum i tillegg til at slike aktører involveres i arbeidsgruppene og delprosjektene.

Oppsummert, er det enighet blant intervjupersonene om at organiseringen fungerer fint, men det stilles spørsmål om hvilket nivå styringsgruppa skal legge diskusjonene på. En god idé synes å være kommentaren om å identifisere situasjoner der de eksisterende strukturene ikke fungerer, og se hva man kan gjøre med det. Man bør, ifølge intervjupersonene (spesielt fra sekretariatet) videre vurdere å styrke sekretariatet noe.

2.2.6 Aktiviteter og temaer

Det neste temaet som ble omhandlet i intervjuene var «Prosesser og aktiviteter», og følgende spørsmål ble stilt:

- *Gjør man de riktige tingene/prioriteringene, både temamessig og aktiviteter, eller er det behov for endring? Redusere, utvide, styrke, eller øke ambisjonsnivået?*

Dette spørsmålet er tett koblet til målsetningen for forumet, men favner også synspunkter på det som skjer i de fem delprosjektene. Intervjupersonene var stort sett enige i de temaene man jobber med er de riktige, noe som reflekteres i følgende sitater: «I stort, så synes [jeg] at delprosjektene viser retning på det vi bør jobbe med i Naturfareforum – forvaltning, datasamarbeid/kunnskapsgrunnlag, læring og mer spesifikke arbeidsoppgaver, slik som kvikkleire, som er mer teknisk, og så finansiering, som er del av forvaltningen»; «[Jeg] opplever at vi er på blinken»; «Det vi har plukket inn, har vært riktige ting.»

Temaene, bortsett fra DP 5 ble stort sett identifisert allerede som noe man ville videreføre fra NIFS: «NIFS leverte fra seg en smørbrøddliste med problemstillinger til å ta videre.» Intervjupersoner som var med i NIFS erkjente i intervjuet at det kanskje ikke ble gjort en dyp analyse av temaene innledningsvis. Samtidig ble det pekt på at evalueringen gir en mulighet til å gå igjennom disse, også for å se om det finnes andre/nye temaer som er aktuelle å ta tak i: «[Det] kan være nyttig i veien framover: er det kommet nye behov vi ikke kjente til da?» For eksempel, klimatilpasning mer generelt sett ble nevnt av flere, og at skogbrann og tørke er et resultat vi ser av klimaendringene i tillegg til flom og skred. Andre, som ikke var med fra starten, erkjente at de ikke har helt oversikt over hvordan alle prosjektene har kommet til, men fremhevet at temaene har forankring i styringsgruppa. Flere henviste også til at forumet har tatt tak i ting som har dukket opp underveis, slik som DP5, og videre, som en hevdet: «Vi har på mange måter de riktige fokusene, og har vært flinke til å ta ballene som kommer, vært fremoverlente for eksempel i forhold til Gjerdrum-utvalget – riktig og nyttig.»

En av intervjupersonene hadde følgende forslag til prosess: «Noen ting er med et lengre perspektiv og mer fast struktur og så dukker det opp ting på ulike arenaer som kunne vært smart og strategisk av Naturfareforum å ta tak i og svare ut – opprette mer ad hoc, og så gjøre noe og så legge ned.» En annen fremhever at det å få mer fokus på årsplanlegging og aktivitetsutvikling, gjerne i et noe lengre og bredere perspektiv, vil gi grunnlag for utvikling av forumet i større grad og i fase med samfunnet rundt. Dette krever, som vedkommende påpeker: «Aktiv kartlegging og «lytting» etter behov og endringer [og] være i dialog med sentrale deler av både egne etater, fagmiljøene rundt oss, og våre eiere (politikere og «folk flest»).»

Videre påpekte flere betydningen av å fokusere på konkrete prosjekter: «Viktig at vi har noen prosjekter og at det er noe faktisk samarbeid, og ikke bare prateklubb.»; «Søken etter konkrete resultater er bra: trenger å se at vi klarer å gå såpass i takt at vi ser resultater av det vi gjør – grunnen til å være til er oppfylt.» Samtidig hevdet noen at man kanskje ikke helt har klart dette i tilstrekkelig grad, og videre at det som foregår i delprosjektene blir veldig avhengig av enkeltpersoner og deres kapasitet.

Oppsummert, er intervjupersonene enige om at temaene det jobbes med fortsatt er de riktige, men det fremheves at evalueringen må brukes til å vurdere disse og se om det er andre temaer som også bør komme på agendaen. Uansett, må forumet være (mer?) åpen for temaer som dukker opp underveis, og som det også har lyktes med i for eksempel DP 5 og engasjementet i Gjerdrum-utvalget. Til slutt, er det igjen et spørsmål om hva forumet skal være – et nettverk for å diskutere og utveksle informasjon, eller som flere påpeker her, jobbe mot konkrete resultater? Dersom man er enige i det siste, kan det virke som at delprosjektene trenger mer giv. Dette har også med spørsmålet om budsjett og kapasitet å gjøre.

2.2.7 Det internasjonale aspektet

Et annet tema i intervjuene satte søkelys på hvordan Naturfareforum forholder seg til omgivelsene (eller bør). Ett av spørsmålene som ble stilt i denne sammenheng var følgende:

- *Hvilke ambisjoner skal forumet ha på det internasjonale bl.a. som nasjonal plattform for Sendai rammeverket? Er det relevant med tettere samarbeid i EU, Norden og/eller andre europeiske land, og i så fall, hvordan?*

Som tidligere nevnt, representerer Naturfareforum en oppfølging av Norges forpliktelser i Sendai-rammeverket. På spørsmål om hvordan forumet skal forholde seg til det som foregår på den internasjonale arenaen, er det imidlertid enighet blant intervjupersonene om at forumet ikke skal spille noen stor rolle i å samordne naturfareområdet internasjonalt. Flere påpekte også at koblingen til den internasjonale arenaen håndteres av de respektive partnerne selv. Andre fremhevet imidlertid betydningen av det internasjonale, og at det som foregår der er viktig: «Europa kommer stadig nærmere». De delte meningene reflekteres i følgende sitater fra intervjuene, der en svarte: «Angående det internasjonale, tenker [jeg] ikke: Yes, selvfølgelig skal vi [Naturfareforum] drive med det!» Mens, en annen sa: «[Det internasjonale er] mitt hjertebarne – har mye å lære av andre, i første rekke Norden, svenskene og finnene.»

Selv om flere ytret at de mener Naturfareforum skal konsentrere seg om det som foregår her hjemme, var alle enige om at forumet må hente kunnskap internasjonalt, slik det siste sitatet fremhever. Det ble referert i denne sammenheng til DP 5 og hvordan man hentet erfaringer fra Frankrike gjennom Finans Norge i dette arbeidet, og at dette understreker betydningen av å benytte partnernes eksisterende nettverk internasjonalt. Det ble også påpekt at siden forumet skal være den nasjonale plattformen for Sendai-rammeverket, må man forholde seg til det internasjonale, men samtidig at dette håndteres av DSB. Et forslag som ble fremmet, er at DSB orienterer om dette arbeidet på et styringsgruppemøte.

Oppsummert, mener de fleste av intervjupersonene at Naturfareforum skal fokusere på det som foregår i Norge, men dra veksler på internasjonal kunnskap og erfaringer der dette er relevant. Naturfareforum må uansett svare ut de forpliktelser Norge har gjennom Sendai-rammeverket. Her påpekes det også av en av intervjupersonene at den digitale utviklingen vi har sett under Covid-19 kan bidra positivt, og at det gjør det enklere å delta på den internasjonale arenaen når man kan møtes digitalt.

2.2.8 Kommunikasjon

Et annet spørsmål knyttet til hvordan Naturfareforum forholder seg til omgivelsene var som følgende:

- *Hva bør kjennetegne forumets kommunikasjonsarbeid?*

På dette spørsmålet, var de fleste av intervjupersonene enige om at dette er et noe forsømt område, og at mer kunne vært gjort med hjemmesiden og det å få kommunisert resultatene fra arbeidet i ulike kanaler. Som en av intervjupersonene påpekte: «[Vi har] ikke vært flinke nok eksternt å kommunisere – har ikke god webside [og] klarer ikke å formidle så godt.» Det var imidlertid ulike meninger om hvordan denne kommunikasjonen skal foregå, og det flere påpekte at det å opprettholde egne kanaler er ressurskrevende: «Ting som ligger dødt, mister interessen og effekter. Hvis bruke det, må brukes aktivt.» Flere mente at partnerne selv ofte vil ha hånd om

kommunikasjonsarbeidet, og at man kan forvente litt «tyggemotstand» fra de respektive kommunikasjonsfolkene. Dessuten, et annet, viktig spørsmål som ble reist i denne sammenhengen var: «hvem er målgruppen for denne [hjemmesiden] kanalen?» Og, «Hva er mest riktig kommunikasjonskanal for å få mest mulig ut av produktene man gjør i fellesskap?»

Samtidig mente flere at man må benytte de kanalene som eksisterer, og som en av intervjupersonene forklarte: «Vi må være presise, kort og godt. Fremsnakke gode resultater for hverandre og ikke være redde for å skryte av andre. Vi må inkludere hverandre og andre bidragsytere, og vi må bruke hverandres kanaler til å få frem budskapene våre.»

Flere nevnte også at det i mandatet står at Naturfareforum skal arrangere en konferanse annethvert år. Dette har ikke blitt gjort, siden det er mange andre konferanser med tilgrensende temaer, men flere påpekte at dette bør igjen på agendaen.

Oppsummert, synes det her å være til dels delte meninger om hvordan kommunikasjonsarbeidet skal foregå, men de fleste er enige om at det kan forbedres. Et forslag som kom opp, var å lage en kommunikasjonsplan i forbindelse med det arbeidet som nå skal gjøres med å utvikle strategi og arbeidsplan.

2.2.9 Tidsperspektivet

Til slutt, ble det også spurt om intervjupersonenes synspunkter på hva som burde være tidsperspektivet for en strategi- og arbeidsplan. Her var de fleste enige om at fem år, som det nå har gått, er for lang tid, men at fire år kan være en naturlig syklus for de lengre tankene. Man kan i tillegg ha mer konkrete arbeidsplaner i en kortere tidssyklus. Som en av intervjupersonene påpekte, man trenger noe tid for de dypere temaene: «Spesielt de aktivitetene som trenger dypere forståelse, må utvikles over tid og støtte seg på mer omfattende samarbeid, forskning og analysere. Vi snakker da om både dybdeskarphet og fokusområder.» Men, det ble også fremhevet at man må være forberedt på å være fleksibel til å kunne ta tak i ting som dukker opp.

Oppsummert, er det enighet blant intervjupersonene om at man bør legge opp til en fire-års strategiplan med arbeidsplaner som går over kortere tidshorisont, og at man bygger inn fleksibilitet til å kunne ta tak i viktige temaer som dukker opp underveis.

2.2.10 Oppsummering

Presentasjonen i de foregående avsnittene, viser at det er enighet blant intervjupersonene om at Naturfareforum er viktigere enn noen gang, gitt dagens situasjon med klimaendringer og hendelser. Det er derfor et ønske om å beholde forumet, fordi det anses som en verdifull og relativt sjelden arena i partnernes arbeid med klimatilpasning og samfunnssikkerhet. Det er også enighet om at mandatet står seg, at forumet bør fortsette som et myndighetsnettverk (enn så lenge, og med god kobling til andre aktører), at den overordnede organiseringen fungerer fint, og at de områdene man har valgt å jobbe med (delprosjektene) fortsatt er relevante. Det er også enighet om at enkelte områder kan tydeliggjøres og at andre kan styrkes. For eksempel, fremhever flere at det må tydeliggjøres hva forumet egentlig skal være og hvilken rolle styringsgruppa skal spille, inkludert en avklaring på hvilket nivå diskusjonene skal være. Et område som bør styrkes er kommunikasjonsarbeidet, og det påpekes av flere at forumet bør bli flinkere til å kommunisere til og med omverden. Samtidig mener de fleste at forumet bør

konsentrere seg om nasjonale anliggende, samtidig som at internasjonal kunnskap er viktig og at forumet skal ivareta Norges forpliktelser til Sendai-rammeverket.

Det er også ulike meninger blant intervjupersonene om sentrale saker. For eksempel, synes det å være ulike synspunkter på hvorvidt ambisjonsnivået bør økes eller ikke. Noen mener man bør kunne få til mer, mens andre påpeker at innenfor de rammene man har, spesielt med tanke på finansieringsmodell, er dette det man kan få til. Spørsmålet om finansiering og hvorvidt forumet bør få et eget budsjett eller ikke kommer naturlig inn her, og også her er det ulike meninger. Fordelen som fremheves er at man kan sette opp trykket på aktiviteter, mens utfordringen andre påpeker er at dette kan bidra til å ekskludere enkelte.

Oppsummert viser altså intervjuene følgende:

- De fleste av intervjupersonene synes å være enige om at mandatet står seg, og at dagens situasjon viser at Naturfareforum er viktigere enn noen gang. Hvorvidt partnerne mener at ambisjonsnivået må økes eller ikke, er imidlertid ikke helt klart – noen synes å mene det: «behovene for våre tjenester er økende og vårt ambisjonsnivå bør derfor økes i minst tilsvarende grad.», mens andre påpeker at innenfor de rammene man har, spesielt med tanke på finansieringsmodell, er dette det man kan få til.
- Svarene på spørsmålet om motivasjon, viser at partnerne er opptatt av å beholde Naturfareforum, og at dette anses som en viktig arena i partnernes arbeid med klimatilpasning og samfunnsikkerhet. Svarene vitner imidlertid om ulikhetene mellom aktørene, og at de representerer en bredt, sammensatt gruppe – til tross for en overordnet felles målsetning, representerer de også ulike ansvarsområder som gjør deltakelsen i Naturfareforum mer eller mindre aktuell. Forankringen hos de respektive partnerne synes å være god, noe toppleder møtet bekrefter. Men, det varierer noe hvor mye og hvordan arbeidet i Naturfareforum blir kommunisert internt, og hvor mange som er involvert. Det fremheves også at den politiske forankringen kunne vært bedre.
- Intervjuene viser at det er delte meninger blant intervjupersonene hvorvidt Naturfareforum bør ha et eget budsjett eller ikke, og at dette er en diskusjon som må tas. Det er både fordeler og ulemper ved å ha et eget, fast budsjett.
- Det synes å være enighet om at forumet bør fortsette som et myndighetsnettverk, selv om noen mener at en utvidelse av partnerrepresentasjonen bør vurderes etter hvert. Det fremheves imidlertid at selv om partnersammensetningen i forumet ikke utvides med flere og andre typer aktører, kan forumet bli flinkere til å nyttiggjøre koblinger til andre relevante aktører og nettverk.
- De fleste av intervjupersonene synes også å være enige om at organiseringen fungerer fint, men et viktig spørsmål som stilles er hvilket nivå styringsgruppa skal legge diskusjonene på. En god idé synes å være kommentaren om å identifisere situasjoner der de eksisterende strukturene ikke fungerer, og se hva man kan gjøre med det. Man bør videre vurdere å styrke sekretariatet noe.
- Det er også enighet om at temaene det jobbes med fortsatt er de riktige, men det fremheves at evalueringen må brukes til å vurdere disse og se om det er andre temaer som også bør komme på agendaen. Uansett, må forumet være (mer?) åpen for temaer som dukker opp underveis, og som det også har lyktes med i for eksempel DP 5 og engasjementet i Gjerdrum-utvalget. Til slutt, det er et spørsmål om hva forumet skal være – et nettverk for å diskutere og utveksle informasjon, eller som flere påpeker her, jobbe mot konkrete resultater? Uansett, dersom man blir enige i det siste, ser det ut som at delprosjektene trenger mer giv. Dette har også med spørsmålet om budsjett og

kapasitet å gjøre.

- De fleste av intervjupersonene mener at Naturfareforum skal fokusere på det som foregår i Norge, men dra veksler på internasjonal kunnskap og erfaringer der dette er relevant. Naturfareforum må uansett svare ut de forpliktelser Norge har gjennom Sendai-rammeverket. Her påpekes det også av en av intervjupersonene at den digitale utviklingen vi har sett under Covid-19 kan bidra positivt, og at det gjør det enklere å delta på den internasjonale arenaen når man kan møtes digitalt.
- Intervjuene viser at det til dels er delte meninger om hvordan kommunikasjonsarbeidet skal foregå, men de fleste er enige om at det kan forbedres. Et forslag som kom opp, var å lage en kommunikasjonsplan i forbindelse med det arbeidet som nå skal gjøres med å utvikle strategi og arbeidsplan.
- Det er enighet blant intervjupersonene at man bør legge opp til en fire-års strategiplan med arbeidsplaner som går over kortere tidshorisonter, og at man bygger inn fleksibilitet til å kunne ta tak i viktige temaer som dukker opp underveis.

3 Veien videre og konklusjon

Med utgangspunkt i evalueringen og intervjuene, kan vi fastslå at alle som deltar i Naturfareforum er enige om at dette samarbeidet bør fortsette og videreutvikles. Det er også stor enighet om verdien av en felles arena for informasjonsutveksling og diskusjon om felles problemstillinger.

Det er imidlertid noe ulike syn på hvordan arbeidet skal tas videre, herunder Naturfareforums rolle, arbeidsform og ikke minst finansiering i det videre. Naturfareforum har organisert aktiviteten i fem ulike delprosjekter. Mens fire av disse ble besluttet allerede i begynnelsen, kom DP5 om finansiering av forebygging opp som et tema underveis. Som vi ser av beskrivelsen innledningsvis, er disse prosjektene noe forskjellige, både med tanke på aktivitetsnivå og organisering. Gitt den betydningen prosjektene har, vil det være naturlig med en gjennomgang av disse samt diskusjon om det er andre temaer man også bør sette søkelys på.

Til slutt, kan det synes som at Naturfareforum trenger en bedre forankring i de respektive deltakernes overordnede styringsdokumenter, og bedre kobling mot andre aktører og miljøer, spesielt planmyndighetene. Det er også behov for en mer langsiktig plan som kan bygge opp en mulig finansiering.

For å ta dette arbeidet videre, vil det nå etableres en egen arbeidsgruppe med representanter fra noen av Naturfareforums etater utarbeide en felles strategi og handlingsplan for 2022 – 2025. Denne gruppen vil bruke evalueringen som utgangspunkt.

MANDAT NATURFAREFORUM

Naturfareforum er et samarbeidsforum for forebyggende arbeid i tilknytning til naturfarer. Dette omfatter både brå, dramatiske hendelser og mer langsiktige, gradvise endringer som på sikt kan få konsekvenser for samfunnets sårbarhet, herunder også klimaendringer. Forumet skal gjennom jevnlig møter utveksle informasjon og erfaringer, og skal ta initiativ til å sette i gang prosjekter, arbeidsgrupper eller lignende på områder hvor det er særlig sektorovergripende utfordringer. Forumet skal identifisere mangler eller forbedringspotensial knyttet til samfunnets forebygging og håndtering av naturfare og foreslå tiltak for å møte dette. Naturfareforum skal legge til rette for samarbeid mellom ulike nasjonale, regionale og lokale aktører for å redusere vår sårbarhet for uønskede naturhendelser, med vekt på hendelser og utviklingstrekk av geologisk og hydrometeorologisk art. Samarbeidet skal følge opp Meld. St. 15 (2011-2012) om nasjonal strategi for flom og skred. Naturfareforum har status som Norges nasjonale plattform for oppfølging av FNs globale rammeverk for katastroforebygging, «Sendai framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030».

Arbeidet med oppfølging av nasjonal strategi for flom og skred, NIFS prosjektet og samvirkeområdet natur samordnes, og organiseres etter følgende modell i Naturfareforum:

1. En styringsgruppe bestående av representanter fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), Statens Vegvesen (SVV), Bane NOR, Kartverket, Kommunesektorens organisasjon (KS), Landbruksdirektoratet (LDir), Meteorologisk institutt (MET), Miljødirektoratet (MDir) og fylkesberedskapssjefene (FM).
2. Felles sekretariat bestående av DSB, NVE og SVV.
3. Prosjekter med prosjektledere som rapporterer til styringsgruppa.

En konferanse/workshop bestående av relevante etater arrangeres minst annethvert år.

Aktiviteter som oppfølging av nasjonal strategi for flom og skred, NIFS og samvirkeområde natur gjennomføres etter en prosjektmodell. Prosjektbeskrivelser med forslag til innhold, organisering og finansiering legges fram for styringsgruppa. Sekretariatet forbereder styringsgruppebehandlingen. Den enkelte etat velger selv omfang og form på deltakelse i prosjekter. Noen faste aktiviteter kan ivaretas med sekretariatet som prosjektgruppe.

NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat

MIDDELTHUNS GATE 29
POSTBOKS 509 I MAJORSTUEN
0301 OSLO
TELEFON: (+47) 22 95 95 95

www.nve.no